

Співвідношення садових довгоносикув в саду ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2012 р.

Середня заселеність крон дерев яблуні довгоносиками за всіма сортами становила 5,6 екз./дерево. Найбільш заселеним букаркою був сорт Ліберті, на якому щільність жуків становила 7,1 екз./дерево, яблуневим квіткоїдом — сорти Чемпіон (3,1 екз./дерево) і Гала (2,9 екз./дерево).

УДК. 632.7:633.85

**М. Д. Євтушенко, канд. біол. наук,
С. В. Станкевич, В. В. Вільна, аспіранти*
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва**

НАЙБІЛЬШ НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІДНИКИ РІПАКА Й ГІРЧИЦІ НА ДОСЛІДНИХ ПОЛЯХ ІНСТИТУТУ РОСЛИННИЦТВА ІМ. В. Я. ЮР'ЄВА У 2012 Р.

Дослідження проводились на дослідних полях Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААНУ на посівах ярого ріпака, білої та сизої гірчиці під час їх вегетації за загальноприйнятими методиками.

У наших умовах олійні капустяні культури здатні пошкоджувати 53 види спеціалізованих та багатодних шкідників, але не всі вони завдають відчутної шкоди рослинам. Щороку деякі види заслуговують на особливу увагу і тому при перевищенні рівня ЕПШ необхідно застосовувати захисні заходи. Слід також враховувати, що деякі види шкідників є шкідливими лише у певні фенофази розвитку культур і саме в ці фази необхідно ретельно слідкувати за їх розвитком та чисельністю.

У 2012 р. небезпечними шкідниками сходів олійних капустианих культур були хрестоцвіті блішки (*Phyllotreta spp.*) комплекс яких об'єднує шість видів. Найбільш чисельною серед них була чорна блішка (*Phyllotreta atra* F.), котра становила близько 92,6 % у структурі комплексу. Щільність жуків капустианих блішок на сходах ріпака й гірчиці коливалася в межах 45,2–76,3 екз./м² і перевищувала ЕПШ у 9,1–15,3 рази.

З початку фенофази розетки небезпечними були хрестоцвіті клопи (*Eurydema spp.*) комплекс яких об'єднує три види. Домінуючим був капустианий клоп — *Eurydema ventralis* Kol. Щільність клопів на рослинах ярого ріпаку та гірчиці була в межах 2,3–3,1 екз./м².

У фенофазах бутонізації – цвітіння великої шкоди завдавали капустиана попелиця (*Brevicoryne brassicae* L.) та капустиана міль (*Plutella maculipennis* Curt.) Заселеність рослин ярого ріпака попелицею становила 100 %, гірчиці сизої — 82 %, а білої — 13 %, що, можливо, залежить від опушеності генеративних органів, котра перешкоджає живленню попелиць. Щільність гусениць капустианої молі на ярому ріпаку та гірчиці сизій була в межах 3,5–6,1 екз./м², а на гірчиці білій — 1,2–1,8 екз./м². Також у цей час посіви заселялися ріпаковим квіткоюдом. Щільність жуків у фазі бутонізації становила 3,2–3,4 екз./ рослину при ЕПШ — 1,0 екз./рослину, а на початку цвітіння — 5,6–7,1 екз./рослину при ЕПШ — 5,0–6,0 екз./рослину. Шкоди у цей період завдавали і капустиані клопи, щільність яких становила 6,5–6,9 екз./м². Шкідливими у фазі цвітіння також були оленки, з яких близько 90 % становила волохата оленка (*Tropinota (Epicometis) hirta* L.). Щільність цього шкідника була в межах 3,2–4,1 екз./м².

У фенофазах утворення стручків та їх росту значної шкоди завдавала капустиана попелиця. Заселеність рослин ярого ріпаку попелицею становила 93 %, гірчиці сизої — 75 %, а білої — 10 %. Часткове зниження відсотка заселеності рослин порівняно із фазою цвітіння можна пояснити розвитком та живленням природних ентомофагів попелиць, особливо кокцинелід та золотоочок. Найбільш чисельним видом було семикрапкове сонечко (*Coccinella septempunctata* Wesm.). Проте природні вороги не могли стримати розвиток попелиць. Співвідношення між ентомофагами та шкідниками було в межах 1:130 – 1:150. Також шкоди завдавали капустиані клопи, щільність яких становила 10,2–12,1 екз./м². Небезпечними для рослин ярого ріпаку були жуки капустианих блішок нового покоління. Вони пошкоджували зелені стручки і в цьому випадку виступали в ролі шкідників генеративних органів. Щільність їх у I декаді липня досягала біля 350 екз./м². На білій та сизій гірчиці блішки майже не завдавали шкоди через те, що дані культури дозрівають дещо раніше за ярий ріпак.